

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

завідувачки кафедри економіки та менеджменту
Національного університету «Одеська юридична академія»,
докторки економічних наук, професорки КІБІК Ольги Миколаївни
на дисертаційну роботу ПАХОЛКИ Олександра Вікторовича
на тему:

«Формування механізму інноваційного розвитку транспортних компаній»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю
051 «Економіка»

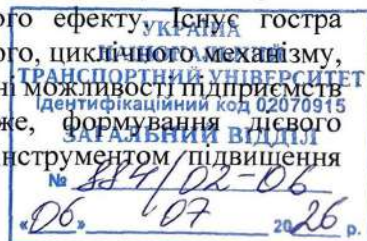
Оцінка актуальності обраної теми дослідження.

Сучасні глобальні трансформації та стрімкі геоекономічні зрушення вимагають докорінної перебудови підходів до управління підприємствами транспортної галузі, які забезпечують стабільність логістичних ланцюгів та просторову цілісність ринків. Перебуваючи під тиском системних викликів та високої невизначеності, транспортний сектор потребує проектування адаптивного економічного механізму інноваційного розвитку, спроможного гарантувати його довгострокову конкурентоспроможність.

Актуальність наукового пошуку у цьому напрямі суттєво посилюється дією масштабного світового тренду «подвійного переходу», який вимагає одночасної цифровізації та екологізації бізнес-процесів. Інтеграція інструментів штучного інтелекту, хмарних обчислень та автоматизованих систем у логістику сьогодні синхронізується з жорсткими вимогами Європейського зеленого курсу щодо декарбонізації. Це змушує компанії оперативнo впроваджувати технології «Green & Digital» задля мінімізації вуглецевого сліду та переходу до циркулярної економіки. Водночас макроекономічні коливання стимулюють трансформацію класичних бізнес-моделей і перехід до концепції «Asset-Light Innovation», де основний акцент зміщується з накопичення капіталомістких основних засобів на розвиток інтелектуального потенціалу та хмарних ІТ-платформ.

Для України зазначені тенденції мають критично важливе значення, що зумовлено необхідністю подолання наслідків масштабних структурних шоків, руйнування інфраструктури та вимушеної зміни логістичних маршрутів. Повоєнна модернізація вітчизняного транспорту не може обмежуватися простим копіюванням застарілих рішень, а має базуватися на випереджальних інноваційних засадах. Крім того, євроінтеграційний вектор розвитку держави вимагає від національних перевізників швидкої адаптації до суворих регуляторних нормативів ЄС та формування екологічно чистої доданої вартості.

Попри очевидну важливість цих процесів, більшість вітчизняних транспортних компаній наразі впроваджують інновації фрагментарно й локально, що не забезпечує цілісного системного ефекту. Існує гостра науково-практична потреба у створенні комплексного, циклічного механізму, який дозволить збалансувати фінансово-технологічні можливості підприємств із сучасними екологічними імперативами. Отже, формування дієвого механізму інноваційного розвитку є не просто інструментом підвищення

поточної рентабельності, а базовою передумовою виживання транспортних компаній, збереження їхніх ринкових позицій та успішної інтеграції України у глобальний та європейський економічний простір.

Робота виконана відповідно до наукових планів кафедри менеджменту Національного транспортного університету в межах науково-дослідницької теми «Інновації в управлінні сталим розвитком транспортного комплексу» (№ ДР 0125U000111), де автором особисто узагальнено теоретичні та методичні аспекти застосування інструментів цифровізації для підвищення конкурентоспроможності підприємств.

Таким чином, можна констатувати, що дисертаційна робота Пахолки Олександра Вікторовича на тему «Формування механізму інноваційного розвитку транспортних компаній» є своєчасною та актуальною науковою працею.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Достовірність та обґрунтованість сформульованих у роботі наукових положень і рекомендацій спираються на коректне використання класичних і сучасних теоретичних концепцій, а також на чітку логіку викладу матеріалу. Комплексний розгляд математичних моделей та аналітичних методів, якими оперує автор, дає підстави стверджувати, що результати дослідження є цілком аргументованими.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Основні наукові положення дисертаційної роботи є обґрунтованими, відзначаються науковою новизною, викладені коректно, послідовно і системно, мають практичну спрямованість. Сутність наукової новизни дисертаційної праці розкривається у таких основних здобутках:

Уперше обґрунтовано та розроблено:

- Авторську модель механізму інноваційного розвитку (МІР) транспортних компаній, яка базується на системно-синергетичному підході та реалізує принципи циклічного управління. Модель інтегрує вісім взаємопов'язаних функціональних блоків (зокрема цільовий, ресурсний, процесний, інструментальний тощо), що гарантує безперервність технологічного оновлення та високу адаптивність підприємства до турбулентних змін ринкового середовища.

- Методику оцінювання інноваційного потенціалу на основі еко-інтегрального індексу. Показник формується через мультиплікативне узгодження параметрів рентабельності, фондівддачі й частки нематеріальних активів із авторським коефіцієнтом екологічної нейтральності. Такий підхід уможливорює комплексне одночасне вимірювання фінансово-технологічної спроможності компанії та рівня декарбонізації її логістичних процесів.

Удосконалено:

- Методичний підхід до формування інструментальних засобів МІР, який передбачає глибоку конвергенцію «Green & Digital» технологій (зокрема AI-Driven Fleet Management, блокчейн-моніторингу вуглецевого сліду та концепції «Circular Logistics»). Це дозволяє трансформувати жорсткі екологічні обмеження у нові комерційні можливості підприємства й

забезпечує його повну відповідність міжнародним вимогам еко-комплаєнсу (включаючи регуляторне поле СВМ).

- Процедурі стратегічного управління інноваційним розвитком шляхом імплементації моделі «Asset-Light Innovation». Стратегія фокусується на пріоритетному нарощуванні інтелектуальних ресурсів і хмарних ІТ-платформ, що дає змогу утримувати високу віддачу від нововведень за мінімальних капітальних витрат на утримання та обслуговування власного парку рухомого складу.

- Систему оцінювання екологічної ефективності нововведень через розробку та математичне обґрунтування показника-дестимулятора екологічного сліду. Впровадження цього індикатора дозволяє чітко ранжувати та верифікувати інвестиційні проекти з модернізації транспортно-складської інфраструктури за критерієм досягнення кумулятивного економіко-екологічного ефекту.

Дістали подальшого розвитку:

- Термінологічний зміст поняття «інноваційний розвиток транспортної компанії», який визначено як керований процес якісної трансформації бізнес-моделей під впливом цифровізації та екологізації, безпосередньо спрямований на генерування екологічно чистої доданої вартості у процесі надання логістичних послуг.

- Наукове трактування сутності дефініції «механізм інноваційного розвитку транспортної компанії». На відміну від фрагментарних підходів, його розкрито як складну саморегульовану систему організаційно-економічних важелів, методів та інструментів, яка забезпечує перманентну й ефективну трансформацію внутрішніх ресурсів у стійкі конкурентні переваги.

Отже, в дисертаційній роботі поставлене наукове завдання виконано повністю, здобувач повною мірою оволодів методологією наукової діяльності.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність та дотримання принципів академічної доброчесності

За своїм змістом дисертаційна робота здобувача Пахолки Олександра Вікторовича на тему «Формування механізму інноваційного розвитку транспортних компаній» повністю відповідає Стандарту вищої освіти зі спеціальності 051 «Економіка».

Дисертаційна робота є завершеною науковою працею і свідчить про наявність особистого внеску здобувача у економічний науковий напрям.

Розглянувши звіт подібності за результатами перевірки дисертаційної роботи на текстові співпадіння, можна зробити висновок, що дисертаційна робота Пахолки Олександра Вікторовича є результатом самостійних досліджень здобувача і не містить елементів фальсифікації, компіляції, фабрикації, плагіату та запозичень. Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають належні посилання на відповідне джерело.

Мова та стиль викладення результатів

Дисертаційна робота написана українською мовою.

Дисертація має логічну структуру, що повністю розкриває задекларовану мету та завдання дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків та списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації становить 206 сторінок, з яких 172 сторінки припадає на

основний зміст. Текст ілюстрований 30 таблицями та 35 рисунками. Список використаних джерел містить 139 найменувань. Інформаційну базу сформували статистичні матеріали Держстату України, фінансова й управлінська звітність компаній, а також результати власних розрахунків здобувача із застосуванням програм Microsoft Excel та Mathcad.

Зміст анотацій українською та англійською мовами відображає зміст дисертації та в достатньому обсязі висвітлює її основні результати та висновки.

У першому розділі автором глибоко досліджено теоретико-методичні засади інноваційного розвитку. Систематизовано підходи до трактування дефініцій та поглиблено зміст понять «інноваційний розвиток транспортної компанії» та «механізм інноваційного розвитку транспортної компанії». Автор переконливо доводить доцільність розгляду цього процесу через призму кумулятивного ефекту від конвергенції цифровізації та екологізації.

У другому розділі проведено ретельну діагностику стану та тенденцій розвитку транспортної галузі України. На основі фінансово-господарських показників та оцінки інноваційного потенціалу автором розраховано та сформовано чітку ієрархію транспортно-логістичних компаній із виокремленням груп лідерів, середняків та аутсайдерів. Це підтвердило гіпотезу про те, що формування дієвого МІР є базовою умовою збереження ринкових позицій.

У третьому розділі сформовано прикладний інструментарій дослідження. Автор презентує власну циклічну восьмиблокову модель механізму інноваційного розвитку та пропонує інноваційну методику оцінювання потенціалу за допомогою еко-інтегрального індексу, що враховує рівень декарбонізації процесів.

У додатках наведено довідки про використання результатів дисертаційної роботи, список публікацій здобувача.

Дисертаційна робота оформлена відповідно до вимог наказу МОН України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації».

Оприлюднення результатів дисертаційної роботи

Основні результати дослідження пройшли широку апробацію на 4 міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях. За темою дисертації опубліковано 11 наукових праць загальним обсягом 4,4 д.а., з яких 6 статей у фахових виданнях України категорії «Б» та 1 стаття у закордонному виданні (Хорватія).

Таким чином, наукові результати, представлені в дисертаційній роботі, повністю висвітлені у наукових публікаціях здобувача.

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертації:

Позитивно оцінюючи загальний рівень дисертаційної роботи Пахолки Олександра Вікторовича, глибину отриманих результатів, а також продемонстроване здобувачем володіння методологією наукового пошуку, вважаємо за доцільне висловити деякі зауваження та окреслити низку дискусійних положень, які заслуговують на детальне обговорення під час захисту:

1. Запропонована здобувачем методика оцінювання інноваційного потенціалу передбачає мультиплікативне поєднання традиційних фінансово-технологічних індикаторів із авторським коефіцієнтом екологічної нейтральності. Проте за такого підходу залишається відкритим питання чутливості моделі: критичне падіння фінансових показників (наприклад, рентабельності чи фондівіддачі) може бути математично «нівельоване» високим рівнем екологічної нейтральності компанії, і навпаки. Автору слід було б чітко окреслити критичні межі (граничні значення) для кожного з компонентів, за яких загальний інноваційний розвиток підприємства залишається економічно доцільним.

2. Проведена у другому розділі діагностика стану та ієрархічне групування компаній на лідерів, середняків та аутсайдерів дозволили автору наочно підтвердити необхідність формування механізму інноваційного розвитку. Проте цей аналіз виконано переважно у статичному (ретроспективному) контексті на основі даних минулих періодів. Робота мала б вищий прогностичний потенціал, якби автор запропонував динамічну модель міграції компаній між цими кластерами під впливом розроблених ним інноваційних заходів, що дозволило б оцінити довгостроковий тренд розвитку галузі.

3. Розроблений автором методичний підхід та інструменти механізму інноваційного розвитку спрямовані на формування «екологічно чистої доданої вартості». Проте впровадження «Green» технологій (декарбонізація, еко-комплаєнс) характеризується тривалим часовим лагом між моментом інвестування та отриманням реального фінансового віддачі. У дисертації недостатньо чітко формалізовано математичне врахування цього часового лагу, через що оцінка інноваційного потенціалу в короткостроковому періоді може бути дещо викривленою (показувати зниження ефективності через високі капіталовкладення, які ще не встигли окупитися).

4. Удосконалена здобувачем процедура стратегічного управління базується на моделі «Asset-Light Innovation», що фокусується на пріоритетному використанні хмарних ІТ-платформ, штучного інтелекту та блокчейн-моніторингу. Разом з тим, перенесення критично важливих бізнес-процесів і логістичних даних транспортної компанії у хмарне середовище та інтеграція із зовнішніми платформами різко підвищує вразливість бізнесу до кіберзагроз, витоку комерційної таємниці та системних збоїв стороннього софту. Цей аспект ризикозахищеності та кібербезпеки в межах механізму інноваційного розвитку автором практично не розглянуто.

Вважаємо, що висловлені зауваження не є визначальними і не зменшують загальну наукову новизну, практичну значимість результатів та не впливають на позитивну оцінку дисертаційної роботи.

Загальний висновок

Дисертаційна робота здобувача ступеня доктора філософії Пахолки Олександра Вікторовича на тему «Формування механізму інноваційного розвитку транспортних компаній» виконана на високому науковому рівні, не порушує принципів академічної доброчесності та є завершеним науковим дослідженням, сукупність теоретичних та практичних результатів якого розв'язує наукове завдання, що має істотне значення для економічної науки. Дисертаційна робота за актуальністю, практичною цінністю та науковою новизною повністю відповідає вимогам чинного законодавства України, що передбачені в п. 6–9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Автор дисертації Пахолка Олександр Вікторович заслуговує на присудження освітньо-наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка».

Офіційний опонент:

завідувачка кафедри економіки та менеджменту
Національного університету
«Одеська юридична академія»,
докторка економічних наук, професорка

Ольга КІБІК

Підпис професорки Ольги Кібік завіряю:

Ректор
Національного університету
«Одеська юридична академія»,
професор

Олег ТОДОЩАК